

Zenithgebouw
Koning Albert II-laan 37
1030 BRUSSEL
www.vaph.be

INFONOTA

Aan: aanbieders van rechtstreeks toegankelijke hulp (RTH-diensten), bijstandsorganisaties, diensten ondersteuningsplan (DOP), groenezorginitiatieven, multidisciplinaire teams (MDT), multifunctionele centra (MFC), observatie-/ diagnose- en behandelingsunits (ODB), organisaties voor vrijetijdszorg, ouderinitiatieven, revalidatiecentra (REVA), forensische VAPH-units, vergunde zorgaanbieders (VZA), gebruikersverenigingen met informatieloket

14/01/2020

INF/21/6

Contactpersoon Ann Van den Abbeele, Ellen De Vischer
E-mail beleid@vaph.be, avf@vaph.be
Telefoon 02 249 36 66
Bijlagen {aantal bijlagen}

Ondersteunende en compenserende maatregelen om zorg en ondersteuning tijdens corona verder te zetten (update 14/01/2020)

Op 1 november 2020 werd situatie 3 in de aanpak van de coronapandemie van kracht voor de sector personen met een handicap. Het toenemende aantal besmettingen bij personeel en gebruikers en de bijzondere inspanningen die het naleven van de maatregelen ter bestrijding van het coronavirus vereisen, bemoeilijkt in veel gevallen het bieden van zorg en ondersteuning. Toch is **continuïteit van ondersteuning voor gebruikers en hun mantelzorgers** absoluut noodzakelijk. Om dat mogelijk te maken, wordt een set van ondersteunende en compenserende maatregelen voorzien.

De eerste COVID-19-golf in het voorjaar van 2020 heeft ons heel wat inzichten en ervaringen opgeleverd. De besprekingen in de coronacommissie van het Vlaams parlement maakten duidelijk wat goed liep en wat we

in een tweede golf absoluut moeten vermijden. Bij het uitwerken van een nieuwe set maatregelen stonden volgende principes dan ook voorop:

- We nemen de nodige maatregelen - zowel naar individuele gebruikers en hun mantelzorgers als naar diensten en voorzieningen - om de continuïteit van zorg en ondersteuning te voorzien, ongeacht zorg-/werkvorm of doelgroep.
- Bij het nemen en uitvoeren van maatregelen staan de gezondheid én het psychosociaal welzijn van gebruikers, mantelzorgers en personeel centraal. Zie ook het [Ethisch Kompas](#).
- We vermijden waar mogelijk algemeen geldende maatregelen die meteen voor de hele sector van toepassing zouden zijn, maar faciliteren gerichte maatregelen op maat van de concrete situatie.

De maatregelen die specifiek vanuit het VAPH voor de sector personen met een handicap worden genomen, zijn complementair aan de maatregelen die binnen de schoot van de Taskforce COVID-19 Zorg al werden genomen: <https://www.zorg-en-gezondheid.be/covid-19-hulp-en-extra-ondersteuning>.

1. Continuïteit van zorg en ondersteuning, ook in situaties met een hoog aantal besmettingen bij gebruikers en personeel

Continuïteit van de ondersteuning voor gebruikers en hun mantelzorgers staat voorop.

Die continuïteit wordt gegarandeerd in uiteenlopende situaties:

- situatie waarbij de ondersteuning voor een grote groep cliënten binnen een dienst of voorziening onder druk staat of komt te staan
- situatie waarbij de ondersteuning voor een of enkele individuele gebruikers binnen een dienst of voorziening onder druk staat of komt te staan
- situatie waarbij de ondersteuning voor individuele budgethouders die geen link hebben met een VAPH-dienst of -voorziening, onder druk staat of komt te staan

Om dat mogelijk te maken, wordt een set van ondersteunende en compenserende maatregelen voorzien:

- ondersteuning voor de collectieve overlegorganen zodat zij de voorziening maximaal kunnen bijstaan in het bestrijden van deze crisis
- rechtszekerheid voor zorgaanbieders én gebruikers in situaties waar de individuele dienstverleningsovereenkomst tijdelijk niet kan uitgevoerd worden
- financiële compensatie voor zorgaanbieders die extra kosten maken om het coronavirus in hun voorziening te bestrijden en tegelijk toch de nodige ondersteuning te blijven bieden
- bijkomend budget voor budgethouders PAB en PVB die extra ondersteuning nodig hebben wegens de coronapandemie

2. Het collectieve overleg als centrale partner voor de voorziening

De coronapandemie en de ingrijpende maatregelen die getroffen worden om die te bestrijden, zetten de dagelijkse werking van de voorzieningen voor personen met een handicap sterk onder druk. Om een en

ander werkbaar en beheersbaar te houden en zorg en ondersteuning op een veilige manier, met respect voor de hygiëne- en afstandsregels te kunnen bieden, zijn vaak doortastende maatregelen en aanpassingen noodzakelijk.

Gebruikers moeten tijdig en correct geïnformeerd worden over welke maatregelen in deze context getroffen worden, voor welke periode en wat de impact op de feitelijk geboden zorg en ondersteuning zal zijn.

Gebruikers moeten ook weten welke mogelijkheden ze hebben om tijdens die periode indien nodig op een andere manier zorg en ondersteuning te bekomen.

De collectieve overlegorganen, als vertegenwoordigers van de gebruikers binnen de voorziening, kunnen daarin een belangrijke rol opnemen. We vragen hen om:

- de situatie in de voorziening en de maatregelen die genomen worden, nauwgezet op te volgen;
- er mee voor te zorgen dat **alle** gebruikers van de voorziening en hun gezinsleden tijdig en correct geïnformeerd worden;
- mee de impact voor gebruikers (individueel en als groep) in te schatten en te anticiperen op extra ondersteuning die nodig kan zijn;
- mee te helpen zoeken naar alternatieve ondersteuningsvormen waar het reguliere ondersteuningsaanbod tijdelijk moet worden stopgezet of afgebouwd.

We vragen de vergunde zorgaanbieders om de collectieve overlegorganen de nodige informatie te verstrekken om deze opdracht te kunnen opnemen.

Zij kunnen zich daarin laten bijstaan door de twee door het VAPH erkende [gebruikersverenigingen met informatieloket voor collectieve overlegorganen](#), FOVIG en Gezin & Handicap.

Opdat de collectieve overlegorganen ook zelf altijd over de meest actuele informatie zouden beschikken, worden infonota's van het VAPH voortaan ook rechtstreeks bezorgd aan de voorzitters van het collectief overleg.

We verwijzen ook graag opnieuw naar het materiaal dat op de website van het VAPH beschikbaar is om de communicatiekanalen van het VAPH bekend te maken bij gebruikers en vragen de zorgaanbieders om dit materiaal te gebruiken om de communicatie naar de gebruikers te ondersteunen:

[De gevolgen van het coronavirus voor de VAPH-ondersteuning: ondersteun mee de communicatie van het VAPH naar personen met een handicap.](#)

3. Mogelijkheid tot tijdelijk afwijken van de individuele dienstverleningsovereenkomst (IDO) wegens corona

Door COVID-19 is het in sommige situaties onvermijdelijk dat de zorg en ondersteuning zoals bepaald in de individuele overeenkomsten gedurende deze bijzondere periode tijdelijk anders, onvolledig of niet geboden zal kunnen worden. Aan de hand van een risicoanalyse en rekening houdend met de beschikbare infrastructuur en het beschikbare personeel, zal het reguliere zorg- en ondersteuningsaanbod aangepast worden om de situatie voor gebruikers en personeel zo veilig mogelijk te houden. Ook in deze uitzonderlijke omstandigheden moet het echter zowel voor gebruikers als zorgaanbieders duidelijk zijn wat hun wederzijdse rechten en verplichtingen zijn. Daarom keurde de Vlaamse Regering op 18 december 2020 een besluit goed waarin de mogelijkheden om tijdelijk af te wijken van de individuele dienstverleningsovereenkomsten en de voorwaarden waaronder dat kan gebeuren, eenduidig worden bepaald. In volgende gevallen kan afgeweken worden van de IDO in de periode tussen 1/10/2020 en 31/03/2021:

- De voorziening wordt geconfronteerd met een stijgend of een hoog aantal besmettingen bij de personen met een handicap of bij het personeel.
- Er is onvoldoende personeel aanwezig om de zorg en ondersteuning te kunnen continueren.
- Het is niet mogelijk om bij een volledige uitvoering van de overeenkomsten de preventieve en hygiënische maatregelen na te leven.

In alle gevallen moet er vooraf overleg plaatsvinden met het collectief overlegorgaan.

3.1. Wat betekent de mogelijkheid tot afwijken van de IDO concreet?

- De budgethouder PVB moet de zorggebonden kosten zoals opgenomen in de IDO blijven betalen, ook als de voorziening tijdelijk minder of andere ondersteuning biedt. Ook voor de gebruikers van het MFC worden de begeleidingsovereenkomsten niet aangepast.
- De voorziening kan geen extra zorggebonden kosten aanrekenen als wegens de coronamaatregelen tijdelijk méér ondersteuning wordt geboden dan bepaald in de individuele dienstverleningsovereenkomst.
- De gebruiker MFC betaalt de bijdragen overeenkomstig feitelijk gebruik.
- De budgethouder betaalt leefkosten overeenkomstig feitelijk gebruik.
- De budgethouder betaalt enkel woonkosten voor het aantal dagen dagondersteuning of het aantal nachten woonondersteuning die hij werkelijk heeft opgenomen in de voorziening, voor zover het afwijken van het in de IDO opgenomen aantal dagen dag- en woonondersteuning gerelateerd is aan corona of de maatregelen ter bestrijding ervan (zie 3.4.).

3.2. Afwijking van de IDO voor een periode van maximaal 1 maand

De voorziening kan wegens corona en de maatregelen ter bestrijding ervan de zorg en ondersteuning zoals bepaald in de individuele dienstverleningsovereenkomst, niet of slechts onvolledig bieden, voor een periode van maximaal 1 maand:

- De voorziening informeert het collectief overlegorgaan en de gebruikers tijdig over deze situatie.
- De voorziening biedt individuele gebruikers de mogelijkheid om (bijvoorbeeld via de sociale dienst) een tijdelijk alternatief te vragen voor de afgebouwde of weggevallen ondersteuning.

Opgelet: Deze bepaling van de regelgeving treedt pas op 1 januari 2021 in werking. Dat wil zeggen dat pas ten vroegste vanaf 1 januari 2021 door gebruikers gevraagd kan worden om een alternatief te voorzien.

- De voorziening kan een beroep doen op een door het VAPH vergunde [bijstandsorganisatie](#) (voor de vergunde zorgaanbieders voor meerderjarigen) of een [dienst ondersteuningsplan \(DOP\)](#) (voor de diensten rechtstreeks toegankelijke hulp (RTH) en voor de multifunctionele centra (MFC)) om dat alternatief te zoeken en te realiseren.

Opgelet: Deze bepaling van de regelgeving treedt pas op 1 januari 2021 in werking. Dat wil zeggen dat pas ten vroegste vanaf 1 januari 2021 door voorzieningen een beroep gedaan kan worden op een bijstandsorganisatie of dienst ondersteuningsplan voor ondersteuning bij het zoeken en realiseren van een alternatief.

Gebruikers van de voorziening blijven tijdens deze periode de kosten voor zorg en ondersteuning zoals overeengekomen in de IDO verder betalen. Als het tijdelijk verminderen of wegvallen van de ondersteuning de persoon met een handicap en zijn gezinsleden voor problemen stelt, dan kunnen zij de voorziening vragen om samen met hen een alternatief uit te werken. Budgethouders kunnen ook gebruik maken van de mogelijkheid tot budgetoverschrijding (zie 4.2.) en bijstand vragen bij het inzetten ervan aan een door het VAPH vergunde bijstandsorganisatie.

3.3. Afwijking van de IDO voor een periode langer dan 1 maand

Als de voorziening de in de IDO opgenomen zorg en ondersteuning voor een periode langer dan een maand niet of onvolledig kan aanbieden, dan is het de verantwoordelijkheid van de directie en het collectief overleg om samen proactief (en dus niet enkel op vraag van individuele gebruikers) een alternatief ondersteuningsaanbod te voorzien. Om dat aanbod uit te werken, kunnen de vergunde zorgaanbieders voor meerderjarigen een beroep doen op een van de vijf door het VAPH vergunde bijstandsorganisaties en de multifunctionele centra en diensten rechtstreeks toegankelijke hulp op een van de vijf erkende diensten ondersteuningsplan.

Opgelet: **Deze bepaling in de regelgeving** treedt pas op 1 januari 2021 in werking. Daarom kan pas ten vroegste vanaf 1 februari 2021 verwacht worden dat een alternatief aanbod wordt uitgewerkt.

Er kan in totaal maximaal 6 maanden afgeweken worden van de IDO's. Uiterlijk na een half jaar wordt het reguliere ondersteuningsaanbod opnieuw geactiveerd; onder voorbehoud van wijzigingen in de coronamaatregelen.

De directie en het collectief overleg informeren de gebruikers van de voorziening over het alternatieve ondersteuningsaanbod en de periode waarin dat aanbod zal gelden.

Opschorten IDO na 3 maanden afwijking IDO

Individuele gebruikers die de aangeboden alternatieve ondersteuning als onvoldoende ervaren, kunnen vanaf de 1e dag van de 4e maand waarin de IDO niet of onvolledig wordt uitgevoerd, hun IDO opschorten, voor een periode van maximaal 6 maanden.

- Het opschorten van de IDO impliceert dat de ondersteuning voor de periode van opschorting volledig wordt stopgezet en dus ook niet hoeft vergoed te worden aan de voorziening; de budgethouder kan de middelen in die periode op een andere manier inzetten.
- **Het opschorten van de IDO impliceert dat de eigen bijdrage of woon- en leefkosten gedurende de periode van de opschorting niet betaald moeten worden aan de voorziening.**
- Het tijdelijk opschorten van de IDO heeft geen impact op de zorggarantie in het kader van correctiefase 2 en de budgethouder kan na afloop van de periode van opschorting de oorspronkelijke IDO zonder probleem opnieuw activeren.
- Opgelet: deze mogelijkheid tot opschorten geldt enkel als er door de voorziening afgeweken wordt van de IDO; als de voorziening de IDO wel respecteert en de gebruiker er zelf voor kiest om (nog) niet terug te keren naar de voorziening, dan kan de budgethouder de IDO niet opschorten, maar wel stopzetten of heronderhandelen.
- Opgelet: **Deze bepaling in de regelgeving** treedt pas op 1 januari 2021 in werking. Daarom kan opschorten van de individuele dienstverleningsovereenkomst pas ten vroegste vanaf 1 april 2021.

3.4. Eigen bijdrage/woon- en leefkosten

Eigen bijdragen en leefkosten worden gedurende de periode van 1/10/2020 tot en met 31/03/2021 betaald overeenkomstig de daadwerkelijk geboden ondersteuning.

Voor de woonkosten geldt gedurende dezelfde periode dat ze proportioneel verminderd worden rekening

houdend met het aantal dagen dagondersteuning of het aantal nachten woonondersteuning die om COVID-19-gerelateerde redenen niet worden gebruikt in vergelijking met het aantal dagen of het aantal nachten dat is afgesproken in de individuele dienstverleningsovereenkomst.

Onder COVID-19-gerelateerde afwezigheden verstaan we onder andere:

- afwezigheden wegens maatregelen die de voorziening moet nemen
- afwezigheden wegens quarantaine of isolatie van de gebruiker in de thuissituatie
- afwezigheden wegens eigen keuze van cliënt door angst voor besmetting

Voorbeeld 1: Cliënt krijgt volgens IDO 5 dagen dagondersteuning en 5 dagen woonondersteuning.

Momenteel krijgt hij door coronagerelateerde redenen slechts 2 dagen dagondersteuning en 2 dagen woonondersteuning. De woonkosten worden proportioneel verminderd als volgt: woonkosten x (2 / 5).

Voorbeeld 2: Cliënt krijgt volgens IDO 3 dagen dagondersteuning. Momenteel krijgt hij door coronagerelateerde redenen slechts 1 dag dagondersteuning. De woonkosten worden proportioneel verminderd als volgt: woonkosten x (1 / 3).

Deze maatregel omtrent de eigen bijdrage en woon- en leefkosten loopt gedurende de periode van 1/10/2020 tot en met 31/03/2021. Dat wil zeggen dat deze eventueel aangerekende kosten gedurende het najaar 2020 geregulariseerd moeten worden opdat de aangerekende kosten aan de gebruikers in overeenstemming zijn met deze maatregel.

In het geval van opschorting van de IDO is bovengaan niet van toepassing. Dat wil zeggen dat de eigen bijdrage en de woon- en leefkosten in de periode van opschorting niet aangerekend kunnen worden.

Compensatie gedeelde woonkosten

Voor de periode van 1/10/2020 tot en met 31/12/2020 hebben voorzieningen die woonondersteuning bieden, recht op een compensatie van 15 euro per nacht dat de gebruiker door COVID-19-gerelateerde redenen en in tegenstelling tot wat bepaald is in de individuele dienstverleningsovereenkomst niet verblijft in de voorziening. Voor voorzieningen die enkel dagondersteuning bieden, is geen compensatie van de gedeelde woonkosten voorzien. De manier waarop de nodige gegevens voor het berekenen van de compensatie aangeleverd moeten worden, wordt u later nog gecommuniceerd.

Voor 2021 kan minister Beke bijkomende periodes vaststellen waarvoor een bovenstaande compensatie zou gelden.

4. Bijkomende mogelijkheden en middelen om ervoor te zorgen dat de gebruiker toch de nodige zorg en ondersteuning krijgt

4.1. Mogelijkheden en middelen voor voorzieningen

Diensten en voorzieningen leveren vandaag al bijzondere inspanningen om in deze crisisperiode kwaliteitsvolle zorg en ondersteuning te blijven garanderen. Voorzieningen die geconfronteerd worden met een uitbraak en voorzieningen voor wie het naleven van de strikte veiligheidsvoorschriften en hygiënische maatregelen niet vanzelfsprekend is, zullen noodgedwongen extra kosten maken om voldoende personeel te kunnen inzetten.

De Vlaamse Regering voorziet daarom extra subsidies van 1 % tot uitzonderlijk maximaal 2 % op de jaarsubsidies voor de jaren 2020 en 2021 om de extra kosten te compenseren voor

- vergunde zorgaanbieders
- multifunctionele centra
- diensten rechtstreeks toegankelijke hulp
- **Observatie-, diagnose- en behandelingsunits**
- units voor geïnterneerden en de werking voor gedetineerden binnen de gevangenis
- ondersteuning van geïnterneerden door vergunde zorgaanbieders
- ondersteuning van personen met NAH door vergunde zorgaanbieders

De 2 % zal kunnen toegekend worden bij een zware uitbraak. Dat wil zeggen als er binnen de voorziening meer dan 10 personen (personeelsleden en/of gebruikers) besmet werden met COVID-19.

Voor het bekomen van de extra 1 % zal de zorgaanbieder aan het VAPH kort na het werkingsjaar een overzicht overmaken van de extra kosten. **Verdere informatie over welke concrete gegevens op welke wijze aan het VAPH overgemaakt moeten worden, wordt later nog meegedeeld.** Voor het bekomen van de 2 % zal de zorgaanbieder door middel van een aanvraagformulier aan het VAPH formeel de goedkeuring vragen of ze aan de gestelde voorwaarde voldoet. Het aanvraagformulier zal begin 2021 beschikbaar gesteld worden door het VAPH.

De toekenning is mede afhankelijk gesteld van de reeds aangehaalde bepalingen. Indien blijkt dat de voorziening manifest geen inspanningen heeft geleverd om te voorzien in alternatieve oplossingen, of geen overleg gepleegd heeft binnen het collectief overlegorgaan, wordt de extra subsidiëring van maximaal 1%, respectievelijk 2%, niet uitgekeerd.

Wat extra kosten voor materiaal betreft, zal nog afstemming gebeuren met VIPA.

De diensten rechtstreeks toegankelijke hulp en de multifunctionele centra en hun gebruikers kunnen een beroep doen op de diensten ondersteuningsplan om extra ondersteuning in de thuissituatie te organiseren en faciliteren. De diensten ondersteuningsplan zullen daarvoor de nodige ruimte krijgen binnen hun huidige opdracht en middelen.

4.2. Mogelijkheden en middelen voor budgethouders

Individuele budgethouders krijgen opnieuw de mogelijkheid om hun jaarbudget PVB of PAB te overschrijden.

Met de extra middelen kunnen ze volgende kosten vergoeden:

- kosten die gemaakt worden in het kader van een overeenkomst met een vergunde zorgaanbieder voor het bieden van **ondersteuning in een een-op-een relatie**
- kosten die gemaakt worden in het kader van overeenkomsten waarbij wordt voorzien in het verlenen van zorg en ondersteuning in een een-op-een-relatie met de persoon met een handicap **bij niet vergunde zorgaanbieders (persoonlijke assistenten, vrijwilligers, thuiszorg, ...)**
- kosten die gemaakt worden in het kader van een overeenkomst met een ouderinitiatief
- kosten die gemaakt worden in het kader van een overeenkomst met een groenezorginitiatief

Zowel aanpassingen aan reeds lopende overeenkomsten als nieuw afgesloten overeenkomsten zullen worden aanvaard, uiteraard in zoverre het gaat om het inzetten en vergoeden van ondersteuning die extra nodig is wegens corona en de maatregelen ter bestrijding ervan **en voor zover het jaarbudget niet toereikend is.**

In 2020 mag het jaarbudget met maximaal 25,5 % overschreden worden.

In 2021 **zal** minister Beke voor de periode januari tot en met maart 2021 **voorzien** in de mogelijkheid om het jaarbudget met maximaal 25,5% te overschrijden.

5. Andere compenserende maatregelen

5.1. Compenserende maatregelen voor andere erkende en vergunde organisaties

De outputnormen van de diensten voor vrijetijdzorg en de diensten rechtstreeks toegankelijke hulp kunnen aan de hand van een ministerieel besluit indien nodig aangepast worden wanneer wegens corona en de maatregelen ter bestrijding ervan, de werking tijdelijk teruggeschroefd of stopgezet moet worden.

Voor de bijstandsorganisaties kan de minister indien nodig een extra compensatie voorzien wanneer zou

blijken dat er wegens corona en de maatregelen ter bestrijding ervan minder inkomsten uit intensieve begeleidingen gegenereerd werden dan in een vergelijkbare periode in 2019.

Indien nodig kunnen de diensten ondersteuningsplan in de periode waarin de maatregelen ter bestrijding van corona gelden (van 1/10/2020 tot en met 31/03/2020), gemiddeld méér begeleidingen dan anders aanbieden aan hun cliënten, voor zover die extra begeleidingen corona-gerelateerd zijn.

5.2. Verlenging voucher na overlijden

Wanneer een budgethouder van een persoonsvolgend budget die in voucher zorg en ondersteuning inkoop bij een vergunde zorgaanbieder overlijdt in de periode van 1/10/2020 tot en met 31/12/2020, dan blijft de overeenkomst nog twee maanden doorlopen. Als het moment waarop de overeenkomst na de verlenging van twee maanden beëindigd zou worden nog steeds in de corona-periode valt, dan eindigt de overeenkomst op de dag na het beëindigen van die corona-periode.

Gedurende de eerste COVID-19-periode van 14/03/2020 tot en met 30/09/2020 was er een gelijkaardige maatregel. De vouchers van personen die in die periode overleden, werden eveneens 2 maanden verlengd. Als de einddatum na die verlenging van twee maanden vóór 30/09/2020 viel, bleef de voucher doorlopen tot en met 30/09/2020.

De maatregel uit het huidige BVR rond de compenserende maatregelen in de tweede COVID-19-golf is geen verlenging van de maatregel uit het eerdere BVR rond de compenserende maatregelen in de eerste COVID-19-golf. Dat wil zeggen dat de voucher van iemand die overleed in de periode van 14/03/2020 tot en met 30/09/2020, niet verlengd wordt tot en met 31/12/2020.

Concreet:

- overlijden 1/01/2020 - 13/03/2020: geen verlenging van de voucher na datum van overlijden
- overlijden 14/03/2020 - 30/09/2020: voucher wordt verlengd tot twee maanden na datum van overlijden. Valt de datum van die verlenging vóór 30/09/2020, dan blijft de voucher doorlopen tot en met 30/09/2020.
- overlijden 1/10/2020 - 31/12/2020: voucher wordt verlengd tot twee maanden na datum van overlijden. Valt de datum van die verlenging vóór 31/12/2020, dan blijft de voucher doorlopen tot en met 31/12/2020.
- overlijden vanaf 1/01/2021: voucher wordt verlengd tot twee maanden na datum van overlijden

Communicatie

Zoekt uw organisatie laagdrempelige informatie over corona?

WABLIJFT verduidelijkt de informatie over COVID-19 en de maatregelen voor laaggeletterden en bundelt die op hun [website](#). Alle info op de pagina is vrij te gebruiken.

Richtlijnen van het Agentschap Zorg & Gezondheid:

- [Corona: richtlijnen voor zorgprofessionals](#)
- [COVID-19: hygiëne en beschermingsmateriaal](#)

Informatie van de federale overheid:

- U vindt algemene informatie over het coronavirus op de website www.info-coronavirus.be. U vindt er ook een [antwoord op veelgestelde vragen](#).
- U kunt contact opnemen met de FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu via het gratis nummer 0800 14 689. U kunt ook mailen naar info-coronavirus@health.fgov.be.

Ik wil de zorgaanbieders, de collectieve overlegorganen, de gebruikersverenigingen met infoloket, de diensten ondersteuningsplan, de bijstandsorganisaties en alle andere betrokken in de zorg en ondersteuning voor personen met een handicap nogmaals van harte danken voor de uitzonderlijke inspanningen die zij vandaag leveren.

James Van Casteren
Administrateur-generaal